

Werken met het omgevingsplan

redactie mr. H. Faber

Werken met het omgevingsplan

derde druk, juli 2022

mr. H. Faber

© 2022, Berghauser Pont Publishing

ISBN: 9789492952714

NUR : 823

www.berghauserpont.nl

Berghauser Pont
PUBLISHING

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Door het compileren, redigeren, bewerken en toevoegen van een eigen interpretatie, opbouw en invulling van het omgevingsrecht berust het copyright van deze publicatie bij Berghauser Pont Publishing. Om onderwerpen duidelijker te maken zijn juridische zinsneden vereenvoudigd weergegeven. Soms betreft het ook delen van of uittreksels uit wetteksten en/of parlementaire stukken.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Met dank aan:

Yves de Boer (Elba-Rec)
ing. Jos Dolstra (Arena Consulting)
ing. Mark Driessen (Antea Group)
mr. Annick van der Harten (Catch Legal)
mr. Sakina Kodad (Digitale Checklisten)
drs. Jan B. Kok (Kok Ruimtelijk Onderzoek en Advies)
ir. Ted van der Klaauw (Inholland)
Ted van de Loo (Gemeente Hilvarenbeek)
dr. Co Verdaas (Over Morgen/TU-Delft)
mr. Edwin Voogd (Min IenW/RWS)
mr. drs. Peter Zandijk (Gemeente Pijnacker-Nootdorp)

Voorwoord bij de derde druk

Na de tweede druk is er het nodige gebeurd met de Omgevingswet. In beginsel is het hele wetgevende proces afgelopen, maar loopt de praktijk aan tegen het gebruik van het DSO, voor wat betreft de werking, financiering en betrokkenheid van uitvoeringsinstanties.

Eind 2019 was de Omgevingswet inhoudelijk al nagenoeg gereed en alle betrokken partijen bij de fysieke leefomgeving waren zich volop aan het voorbereiden op de komst van de Omgevingswet met de bijbehorende voorzieningen van het Digitaal Stelsel per 1 januari 2021: een behoorlijk aantal gemeenten was al aangesloten op de 'oefenomgeving' van het digitaal stelsel, er werd veel geoefend en deelgenomen aan diverse werkplaatsen.

Helaas is door de diverse tegenslagen bij de invoering van het digitaal stelsel de inwerkingtreding een aantal keer verder uitgesteld.¹ De Eerste Kamer stelde op 12 juli 2022 dat de ingangsdatum voor de Omgevingswet 1 januari 2023 wordt, maar met een ingebouwde noodrem. Als de digitalisering in oktober nog steeds hapert, kan alsnog uitstel volgen. Het zal hoe dan ook binnenkort zover zijn: de Omgevingswet treedt in werking.²

Meerdere malen uitstellen van de inwerkingtreding als gevolg van de complexiteit van het digitaal stelsel wat de Omgevingswet moet ondersteunen, hebben uiteindelijk geleid tot wat de Omgevingswet nu is:

één wet voor de gehele fysieke leefomgeving.

Mogelijk gaat menig wethouder bij inwerktrading snel naar het gemeentehuis waarbij hij of zij voor de kast met ordners vol met bestemmingsplannen, beheersplannen en verordeningen gaat staan met de gedachte 'Welkom omgevingsplan' en daarbij verzucht, 'nu begint het echt...'

Voor nieuwe gemeenteraadsleden en bestuurscolleges na de verkiezingen van maart 2022 is het een zware klus om zich in korte tijd de Omgevingswet en alles wat daarbij hoort eigen te maken. Een uitdaging op zich. Het nieuwe bestuur gaat op zoek naar mooie resultaten voor de samenleving. Denk aan een te realiseren doel op woningbouw of de energietransitie. Datzelfde bestuur heeft de mogelijkheid om keuzes te maken in relatie tot de Omgevingswet die kunnen bijdragen aan een scherpe gemeentelijke rol en het tempo van afwegen, zowel bij de omgevingsvisie als via de invulling van bestuurlijke afwegingsruimte die men wenst om een ruimtelijk initiatief te vergunnen.

Deze bestuurlijke besluiten hebben impact op het te bouwen omgevingsplan en vragen aanpassing van de werkprocessen en procedures. Naarmate men meer met de Omgevingswet werkt en ervaart waar de eigen keuzes liggen, wordt helder wat werkt en wat niet. Dit

1 Kamerbrief inwerkingtreding Omgevingswet, ministerie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) d.d. 24 februari 2022.

2 Zie <https://www.gemeente.nu/ruimte-milieu/omgevingswet/omgevingswet-eerste-kamer-blijft-dwarsliggen/>, d.d. 22 juni 2022.

vraagt om een doorlopend reflecteren van de eigen werkwijze op de eigen (gemeentelijke) rol en de gemeentelijke (digitale) dienstverlening.

In deze druk is het overzicht van ondersteunende instrumenten voor de uitvoering van het omgevingsplan uitgebreid met:

- gebodsbepalingen;
- kostenverhaal;
- onteigening;
- gedoogplichten.

Daar waar noodzakelijk of verhelderend zal wel worden teruggegrepen op de diverse memories en nota's van toelichting bij de diverse (voorstellen) aanvullingswetten en aanvullingsbesluiten, aanvullingsregelingen en amendementen.

Vanaf 2023 zal de nodige jurisprudentie ontstaan om de Omgevingswet nog scherper op het netvlies te krijgen, waarbij eerdere arresten en uitspraken onder het oude recht hun waarde nog zullen moeten bewijzen. Daar waar aspecten beleidsneutraal zijn overgenomen in de Omgevingswet lijkt dat in eerste instantie gemakkelijk, maar een nieuwe integrale blik kan hier best eens verandering in gaan brengen, zeker nu terreinen als ruimte, milieu, natuur en gezondheid op andere wijze (integraal) worden gewogen.

Deze derde druk is in tegenstelling tot de eerdere drukken vanwege de omvang, gepubliceerd op dunner papier en daarom in zwart/wit. Omdat de infographics dan niet goed tot hun recht komen, zijn de meeste infographics uit deze druk weggelaten. De lezer kan deze infographics nog steeds benaderen via onderstaande websites:

Scan de QR-code hieronder om de infographics van Aan de slag met de Omgevingswet te bekijken, of ga naar <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/ondersteuning/publicaties-omgevingswet-bzk/overzicht-downloads-infographics/>:

Scan de QR-code hieronder om de Omgevingsweb infographic transitie Omgevingswet te bekijken, of ga naar <https://www.omgevingsweb.nl/nieuws/infographic-transitie-omgevingswet/>:

Ook zijn nog meer verwijzingen naar interessante bronpublicaties over specialistische onderwerpen opgenomen in de voetnoten. Deze publicatie heeft daarom zowel het karakter van een studieboek als van een naslagwerk voor de gespecialiseerde beroepspraktijk en handreiking voor gemeenteraadsleden bij het omgevingsplan.

Werken met het omgevingsplan is vooral bedoeld als handleiding voor (beleids-)medewerkers van gemeenten en omgevingsdiensten en cursisten of studenten van de diverse opleidingen op het vlak van de fysieke leefomgeving. Het boek gaat uit van de stand van zaken eind april 2022 en van bijdragen van gezaghebbende schrijvers in diverse vaktijdschriften.

Deze publicatie is een *collage van informatie* uit diverse kamerstukken (waaronder ook antwoorden op recente Kamervragen), commentaren uit het werkveld, nieuwsbrieven, diverse weblogs, artikelen, bijdragen op www.omgevingsweb.nl, enz. Diverse collegae hebben voor en achter de schermen gezorgd voor kritische noten, inspiratie, opmerkingen en aanvullingen, waarvoor mijn hartelijke dank.

Aangezien niet alle lezers de tijd hebben om alle artikelen, rapporten en weblogs zelf te raadplegen is gekozen om daar waar noodzakelijk (of gewenst) teksten aan hun oorspronkelijke artikelen te ontfemen met vermelding van de bron. Ook heeft het Informatiepunt Leefomgeving (IPL0) met de beantwoording van een groot aantal vragen bijgedragen aan de kwaliteit van deze derde geheel herziene uitgave.

Parlementaire, juridische en wetenschappelijke teksten zijn geredigeerd en gelardeerd met praktijkvoorbeelden. De oorspronkelijke (digitale) bron is in een voetnoot aangegeven, voorafgegaan door: ‘Zie uitvoeriger’ of ‘Ontleend aan’. Hiermee blijft de oorspronkelijke bron auteursrechtelijk beschermd en eenvoudig beschikbaar voor de lezer.

Hiermee is het beeld van het omgevingsplan onder de Omgevingswet compleet en kunnen studenten, docenten, gemeenteraden, colleges en adviseurs aan de slag met het volledige instrumentarium.

Voor nieuwe gemeenteraadsleden is het prettig dat ze zich nog een half jaartje langer kunnen voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met name waar het gaat om de zo belangrijke omgevingsplannen, maar de tijd tot 1 januari 2030 wordt daarmee wel korter...

Ik wens u veel leesplezier en inspiratie om aan de slag te gaan met de omgevingsplannen.

Geldermalsen, 2 juni 2022

Inhoud

Voorwoord bij de derde druk	VII
Afkortingen	XXVIII
Introductie	1
1 Inleiding omgevingsrecht	7
1.1 Inleiding omgevingsrecht	7
2 De Omgevingswet	13
2.1 Inleiding	14
2.2 Doelen	16
2.2.1 Verbeterdoelen	16
2.2.2 Maatschappelijke doelen.....	17
2.2.3 Van specifieke naar algemene regels.....	17
2.3 Uitgangspunten	17
2.3.1 Europees recht en internationale verdragen	18
2.3.2 Beginselen.....	18
2.3.3 Gelijkwaardige bescherming	18
2.3.4 Flexibiliteit	18
2.3.5 Aansluiting bij bestaande rollen en verantwoordelijkheden	19
2.3.6 Aansluiten bij de bestaande bestuurlijke taakverdeling	19
2.3.7 Vertrouwen	19
2.3.8 Duurzame ontwikkeling	19
2.3.9 De vierde 'P': place	21
2.3.10 Innovatie	22
2.3.11 Toezicht en handhaving.....	22
2.4 Elementen	22
2.4.1 De fysieke leefomgeving	22
2.4.2 Integrale benadering en samenhang	23
2.4.3 Cultuuromslag	23
2.4.4 Verbrede reikwijdte	24
2.4.5 Van centraal naar decentraal.....	28
2.4.6 Afwegingsruimte	28
2.4.7 Van toelatingsplanologie naar uitnodigingsplanologie	30
2.4.8 Participatie	30
2.4.9 Initiatief: ja, tenzij... ..	33
2.4.10 Digitalisering	34
2.5 Kwaliteit van de leefomgeving	35
2.5.1 Zorgplicht.....	36
2.5.2 Van normen naar waarden	37
2.5.3 Voor een gezonde leefomgeving	37
2.5.4 Naar een veilige omgeving.....	38

2.5.5	Naar een waardevolle omgeving	39
2.5.6	Van technocratie naar maatschappelijke opgave	40
2.5.7	Realiseren van kwaliteit	40
2.5.8	Bijdragen aan kwaliteit	41
2.5.9	Gebodsbepalingen	41
2.5.10	Omgevingswaarden	42
2.6	Kerninstrumenten	43
2.6.1	Omgevingsvisie.....	45
2.6.2	Programma	52
2.6.3	Programmatistische aanpak.....	53
2.6.4	Algemene rijksregels voor de overheid	53
2.6.5	Algemene rijksregels voor iedereen	54
2.6.6	Decentrale regels in de omgevingsverordening.....	55
2.6.7	Decentrale regels in de waterschapsverordening.....	55
2.6.8	Decentrale regels in het omgevingsplan	55
2.6.9	De omgevingsvergunning.....	57
2.6.10	Het projectbesluit	59
2.6.11	Samenhang	59
2.7	Aanvullende instrumenten.....	60
2.7.1	Omgevingswaarde	61
2.7.2	Instructie	62
2.7.3	Instructieregel	62
2.7.4	Maatwerk.....	63
2.8	Ondersteunende instrumenten.....	63
2.8.1	Voorkeursrecht	64
2.8.2	Onteigening.....	64
2.8.3	Landinrichting	66
2.8.4	Gebiedsaanwijzing	66
2.8.5	Stedelijke kavelruil.....	66
2.8.6	Kostenverhaal.....	67
2.8.7	Financiële bijdragen voor ontwikkeling van gebieden	68
2.9	Implementatie	68
2.9.1	Hiërarchie van regels.....	68
2.9.2	Vier AMvB's.....	69
2.9.3	Bruidsschat	70
2.9.4	Omgevingsregeling	70
2.9.5	Provinciale- en Waterschapsverordening	73
2.9.6	Publicatie omgevingsdocumenten	73
2.10	Het pakket omgevingsrecht onder de Omgevingswet.....	74
2.11	Overgang omgevingsplan	74
2.12	Rol omgevingsdiensten	76
2.13	Aan de slag	76

3 Algemene kenmerken van het omgevingsplan 79

3.1	Inleiding.....	80
3.2	Doelen	81
3.2.1	Reikwijdte: locaties	81

3.2.2	Reikwijdte: activiteiten	83
3.2.3	Integraal plan.....	83
3.2.4	Inhoud omgevingsplan	84
3.2.5	Reikwijdte: kostenverhaal.....	84
3.3	Funcities aan locaties	85
3.3.1	Maatschappelijke doelen van funcities.....	88
3.3.2	Hoofdfunctie: gebruiksdoel.....	88
3.3.3	Nevenfunctie: status.....	88
3.3.4	Subfunctie.....	88
3.3.5	Actieve funcities	88
3.3.6	Passieve funcities	89
3.3.7	Informatie over funcities	90
3.3.8	Van juridische regels naar toepasbare regels.....	91
3.4	Dimensies	91
3.5	Vormgeving	92
3.5.1	Geometrische plaatsbepaling.....	92
3.5.2	Regelset.....	93
3.5.3	Vaststellingsbesluit.....	94
3.5.4	Bestanddelen omgevingsplan	94
3.5.5	Verbeelding van het omgevingsplan	95
3.5.6	Geen toelichting bij omgevingsplan	95
3.6	Onderwerpen omgevingsplan	96
3.6.1	Regels.....	96
3.6.2	Functietoedelingsregels	97
3.6.3	Omgevingsvergunningen.....	97
3.6.4	Exploitatie nieuwe stijl.....	98
3.6.5	Regels voor (mogelijk milieubelastende) bedrijfsmatige activiteiten	100
3.6.6	Aanwijzen methode en bestuursorgaan monitoring	100
3.6.7	Omgevingswaarden in het omgevingsplan	100
3.6.8	Kwaliteiten.....	106
3.6.9	Kostenverhaal en financiële bijdrage.....	106
3.6.10	Open normen	107
3.6.11	Flexibiliteit binnen omgevingsplan	108
3.6.12	Afwijken van omgevingsplan	109
3.6.13	Kruimellijst	109
3.6.14	Maatwerk.....	109
3.6.15	Aspecten van openbare orde	110
3.6.16	Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	110
3.6.17	Samenvatting.....	111
3.7	Reikwijdte omgevingsplan	111
3.8	Kwaliteit van de fysieke leefomgeving.....	112
3.9	Integrale belangenafweging	113
3.9.1	Integrale regels voor de leefomgeving.....	113
3.9.2	Belangenafweging	114
3.9.3	Organische ontwikkeling.....	115
3.9.4	Uitnodigingsplanologie	115

3.9.5	Kwalitatieve afweging	116
3.10	De nieuwe rol van de (decentrale) overheid	116
3.10.1	Openbaar bestuur	116
3.10.2	Invoering Omgevingswet is onconventioneel	117
3.10.3	Impact voor gemeenten	117
3.10.4	De 'ambtenaar 3.0' als adviseur	118
3.10.5	Participatieorganisatie	120
3.11	Flexibel karakter	122
3.11.1	Onderzoekslasten	123
3.12	Initiatiefnemer	123
3.13	Reikwijdte	124
3.13.1	Van een crisiswet tot een transitiewet Omgevingswet	124
3.13.2	Uitnodigingsplanologie centraal	124
3.13.3	Dynamische opzet	125
3.13.4	Initiatief	126
3.14	Karakter	126
3.14.1	Conserverend	127
3.14.2	Herstructurering	127
3.14.3	Transformatie	128
3.14.4	Gewenste ontwikkelingen sneller realiseerbaar	129
3.14.5	Positie 'oude' bestemmingsplan	129
3.14.6	Bruidsschat	130
3.14.7	Omgevingsplan meer dan ruimte	130
3.14.8	Overgangsrecht omgevingsplan	131
3.15	Doorwerking aanwijzingen hoger gezag	131
3.15.1	Instructieregels	131
3.15.2	Instructie	135
3.16	Monitoring	135
3.17	Eén omgevingsplan	136
3.17.1	Vorbereidingsbesluit	136
3.17.2	Vaststelling omgevingsplan	136
3.17.3	Wijziging omgevingsplan	136
3.17.4	Consolidatie	137
3.18	Transitie omgevingsplan	137
3.18.1	Toewerken naar één omgevingsplan per gemeente	137
3.18.2	Van juridische regels naar toepasbare regels	138
3.18.3	Tijdelijk deel omgevingsplan	138
3.18.4	Overgangstermijn	138
3.18.5	Strijdigheid	138
3.18.6	Implementatie bruidsschat	139
3.19	Kostenverhaal in omgevingsplan: grondbeleid	139
3.20	Actualiteit van het omgevingsplan	140
3.20.1	Doorlopende actualiteit	140
3.20.2	Houdbaarheid omgevingsplan	141
3.20.3	Inpassingsplicht voor omgevingsvergunningen voor afwijkingen.	141
3.20.4	Uitvoeren van instructieregels en instructies	142
3.21	Omgevingsplanactiviteit	142

3.22	Digitale ontsluiting	143
3.22.1	Raadpleegbaarheid omgevingsplan	143
3.22.2	Raadpleegbaarheid achtergrondinformatie	143
3.23	Tijdelijke alternatieve maatregelen	144
3.24	Staalkaarten omgevingsplan.....	144
3.25	Informatiepunt leefomgeving	145

4 Bevoegd gezag en bestuurlijke aspecten 147

4.1	Inleiding	147
4.2	Beleidscyclus	148
4.2.1	Beleidsontwikkeling	149
4.2.2	Beleidsdoorwerking.....	150
4.2.3	Uitvoering	150
4.2.4	Terugkoppeling	151
4.3	Invulling bevoegd gezag	151
4.3.1	Rol gemeenteraad	151
4.3.2	Delegatiemogelijkheden	153
4.3.3	Regels bevoegd gezag	154
4.3.4	Rollen bevoegd gezag.....	154
4.3.5	Maatwerk door bevoegd gezag	155
4.4	Bestuurlijke afwegingsruimte	156
4.5	Grenzen aan bevoegdheid	159
4.6	Ontwikkelen omgevingsplan	161
4.7	Bestuurlijke planinstrumenten.....	162
4.7.1	Instrumenten	162
4.7.2	Toedelen functies aan locaties	163
4.7.3	Gebruiksruimte per locatie stellen.....	163
4.7.4	Omgevingswaarden	163
4.7.5	Algemene regels.....	164
4.7.6	Zakelijke regels	164
4.7.7	Informatieplicht.....	165
4.7.8	Meldingsplicht	165
4.7.9	Vergunningplicht	166
4.7.10	Praktijk vergunningverlening	166
4.7.11	Beoordelingsregels vergunning.....	167
4.7.12	Voorbereidingsbescherming	167
4.7.13	Stedelijke kavelruil	168
4.7.14	Welstand	171
4.8	Voorkeursrecht	171
4.8.1	Voorkeursrecht en bevoegd gezag.....	172
4.8.2	Reikwijdte voorkeursrecht	172
4.8.3	Grondslagen voor voorkeursrecht.....	174
4.8.4	Verschil voorkeursrecht en onteigening	174
4.9	Onteigening.....	174
4.9.1	Onteigeningsbelang 2021	175
4.9.2	Reikwijdte en eisenonteigening	176
4.9.3	Onteigeningsbelang concreet uitgewerkt	176

4.9.4	Kerninstrumenten als grondslag voor onteigeningsbelang	176
4.9.5	Noodzaak: ultimum remedium en zelfrealisatie.....	178
4.9.6	Urgentie: start ontwikkeling binnen drie jaar	178
4.9.7	Grondslag voor onteigening	178
4.9.8	Bevoegd gezag voor onteigeningen	178
4.9.9	Onteigening op naam van de onteigenaar	179
4.9.10	Onteigeningsprocedure	180
4.10	Kostenverhaal.....	181
4.10.1	Regeling kostenverhaal	182
4.10.2	Kostenverhaalsgebied in plaats van exploitatiegebied	186
4.11	Financiële bijdragen aan een gebiedsontwikkeling.....	188
4.11.1	Kostenverhaal en financiële bijdragen.....	188
4.11.2	Bijdragen kwaliteit fysieke leefomgeving	190
4.12	Relatie flexibiliteit, open normen, beleidsregels en rechtszeker- heid	195
4.12.1	Flexibiliteit	196
4.12.2	Open normen	196
4.12.3	Gesloten normen.....	198
4.12.4	Beleidsregels.....	198
4.12.5	Rechtszekerheid	199
4.13	Afwijken van het omgevingsplan	199
4.13.1	Omgevingsplanactiviteit	202
4.13.2	Omgevingsvergunning voor omgevingsplanactiviteit	202
4.14	Milieueffectrapportage en het omgevingsplan	204
4.14.1	Algemeen	205
4.14.2	Omgevingsplan-mer-plicht	206
4.14.3	Omgevingsplan-mer-beoordeling.....	207
4.14.4	Mer voor projecten.....	208
4.14.5	Besluitvorming	209
4.14.6	Evaluatie	210
4.15	Schade en nadeelcompensatie	210
4.15.1	Reikwijdte nadeelcompensatie	210
4.15.2	Regeling Nadeelcompensatie aanvulling op Awb	211
4.15.3	Directe en indirecte schade	212
4.15.4	De schadeveroorzakende besluiten	212
4.15.5	Binnenplanse omgevingsvergunning als schadeveroorzakend besluit	212
4.15.6	Verleggen schademoment voor indirecte schade.....	213
4.15.7	Tijdstip bepalen hoogte van de indirecte schade	213
4.15.8	Vergoeding voor gerealiseerde planologische mogelijkheden.....	213
4.15.9	Normaal maatschappelijk risico.....	213
4.15.10	Verjaring	214
4.15.11	Voorzienbaarheid van de schade.....	214
4.15.12	Geen specifieke regeling voor procedureverordening	215
4.15.13	Overgangsrecht schadeveroorzakende besluiten of handelingen..	215
4.15.14	Uitzondering voor besluit gestart voor inwerkingtreding.....	215
4.16	Participatie bij het omgevingsplan	215

4.17	Omgevingsvergunning voor bouwwerken	220
4.17.1	Twee vergunningen	220
4.17.2	Technische bouwactiviteit	220
4.17.3	Omgevingsplanactiviteit bestaande uit een bouwactiviteit.....	221
4.17.4	Vergunningvrij bouwen	222
4.17.5	Limitatief-imperatief stelsel.....	223
4.17.6	Gebonden beschikkingsbevoegdheid.....	224
4.18	Toezicht en handhaving.....	225
4.18.1	Bestuursrechtelijke handhaving	225
4.18.2	Strafrechtelijke handhaving.....	227
4.18.3	Kwalitatieve én kwantitatieve toetsingsregels.....	227
4.19	Advisering omgevingsplan	227
4.19.1	Gemeentelijke adviescommissie	228
4.19.2	Adviesfunctie gemeenteraad.....	228
4.19.3	Rol overige adviesorganen	229
4.20	Rol van de omgevingsdiensten	229
4.20.1	Basistakenpakket	229
4.20.2	Adviseur en ondersteuner	230
4.20.3	Kennismakelaar.....	230
4.20.4	Vergunningverlener en toezichthouder	230
4.20.5	Omgevingsregeling en de omgevingsdienst.....	231
4.21	Versterken functioneren omgevingsdiensten.....	232
4.22	Rol van de veiligheidsregio.....	232
4.23	Rol van de GGD	234
4.23.1	Gezondheidsbescherming	234
4.23.2	Gezondheidsbescherming en -bevordering.....	235
4.23.3	Kernwaarden gezondheid.....	235
4.23.4	Samenvatting.....	235

5	Regels	237
5.1	Inleiding	237
5.2	Algemene regels.....	238
5.3	Regels over activiteiten	239
5.3.1	Activiteiten	239
5.3.2	Ontwikkelingen	240
5.3.3	Regels over bouwactiviteiten	240
5.4	Toestemmingsregels.....	241
5.4.1	Vergunningen.....	241
5.4.2	Meldingsregels.....	242
5.4.3	Toepasbare regels	242
5.5	Maatwerk.....	242
5.5.1	Maatwerkvoorschriften.....	242
5.5.2	Maatwerkregels	243
5.5.3	Maatwerkregels over meldingen	243
5.6	Gelijkwaardigheidsregels.....	243
5.7	Beoordelingsregels	244
5.7.1	Regels moderniseringslocaties.....	244

5.7.2	Voorschriften aan omgevingsvergunning	244
5.7.3	Regels inwinnen advies	245
5.8	Waarborgen in het omgevingsplan	245
5.8.1	Voorwaardelijke verplichting	245
5.8.2	Onvoorwaardelijke verplichting	246
5.8.3	GedooGPLichten	248
5.8.4	Onteigening	248
5.8.5	Beperkingen	249
5.8.6	Regels die met het oog op de functies nodig zijn	249
5.8.7	Aanvraagvereisten	250
5.9	Milieugebruiksruimte	250
5.9.1	Regels in de vorm van omgevingswaarden	252
5.9.2	Regels als emissie- en immissienormen	253
5.9.3	Regels in de vorm van 'beperkingen'	254
5.9.4	Regels in de maatwerkvoorschriften	258
5.10	VerschiJningsvormen van regels	258
5.10.1	Verboden	258
5.10.2	Geboden	258
5.10.3	Meldings- en vergunningplichten	259
5.10.4	Voorwaardelijke verplichtingen	260
5.10.5	Aanwijzing tot modernisering	260

6 Doorwerkingsaspecten naar het omgevingsplan 261

6.1	Inleiding	261
6.2	Maatschappelijke opgaven	262
6.3	Instructieregels	262
6.4	Instructieregels en het omgevingsplan	262
6.4.1	Algemeen	263
6.4.2	Doorwerking	264
6.4.3	Instructies	265
6.4.4	Effecten van instructieregels	265
6.4.5	Flexibiliteit van instructieregels	266
6.4.6	Belangen bij toedeling van functies	267
6.4.7	Instructieregels Rijk over evenwichtige toedeling van functies aan locaties	268
6.5	Nationaal beleid: omgevingsveiligheid	270
6.5.1	Speerpunt veiligheid	271
6.5.2	Omgevingsveiligheid	271
6.5.3	Activiteiten met risico's	274
6.5.4	Kwetsbaarheid	274
6.5.5	Veiligheidsafstanden	277
6.5.6	Aandachtsgebieden	277
6.5.7	Voorschriftengebied	278
6.5.8	Veiligheidsrisicogebieden	278
6.5.9	Ontwerp veilige omgeving in stappen	280
6.5.10	Integrale aanpak omgevingsveiligheid	281
6.6	Nationaal beleid: milieu	281

6.6.1	Luchtkwaliteit	281
6.6.2	Geluid	282
6.6.3	Trillingen	284
6.6.4	Geluid luchthavens	285
6.6.5	Bodem	285
6.6.6	Geur	286
6.7	Nationaal beleid: natuur	287
6.7.1	Natuurvisie	289
6.7.2	Soortenbescherming	289
6.7.3	Gebiedsbescherming	290
6.7.4	Natuur in het omgevingsplan	292
6.7.5	Vergunningverlening natuuractiviteiten	294
6.8	Nationaal beleid: gezondheid	294
6.8.1	Kernwaarden	295
6.8.2	Gezondheid en de fysieke leefomgeving	295
6.8.3	Definitie gezondheid	295
6.8.4	Instructieregels bescherming van de gezondheid	296
6.8.5	Toegang voor personen met een beperking	297
6.9	Nationaal beleid: water	298
6.9.1	Waterveiligheid	299
6.9.2	Waterkwaliteit	300
6.9.3	Instructieregels wateroverlast	301
6.9.4	Bescherming van primaire waterkeringen	301
6.9.5	Behoud waterveiligheid kust	302
6.9.6	Meren	302
6.9.7	Grote rivieren	302
6.10	Nationaal beleid: ruimte	303
6.10.1	Instructieregels infrastructuur of voorzieningen	303
6.10.2	Bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buiten- ruimte voor personen	303
6.10.3	Landschappelijke of stedenbouwkundige waarden	304
6.10.4	Cultureel erfgoed	305
6.10.5	Reservering ruimtelijke (toekomstige) functies	307
6.10.6	Luchthavens	308
6.11	Nationaal beleid: vliegveiligheid luchtvaart	310
6.11.1	Luchtruim rond luchthavens	310
6.11.2	Vogelbeheersgebied	311
6.11.3	Radarverstoring	311
6.12	Nationaal beleid: defensie	313
6.12.1	Essentieel terrein	313
6.12.2	Gevolgen beleid	313
6.13	Nationaal beleid: energietransitie	314
6.13.1	Nationale energieverkenning	315
6.13.2	Energie en ruimte	316
6.13.3	Windmolens op zee	317
6.13.4	Windmolens op land	318
6.13.5	Rol gemeente	319

6.14	Nationaal beleid: cultureel erfgoed	320
6.14.1	Erfgoedwet en Omgevingswet	321
6.14.2	Overgangsrecht Erfgoedwet	322
6.14.3	Nieuw in de Omgevingswet	322
6.15	Nationaal beleid: gevolgen van activiteiten	322
6.16	Provinciaal beleid	323
6.16.1	Omgevingsverordening	323
6.17	Water(schaps)beleid	324
6.17.1	Waterschapsverordening	324
6.17.2	Peilbesluit	324
6.17.3	Bergings- en retentiegebieden.....	325
6.17.4	Noodoverloopgebieden.....	325
6.18	Gemeentelijk beleid	325
6.18.1	Duurzaamheidsdoelstellingen	326
6.18.2	Duurzaamheidsprofiel van een locatie	326
6.19	Doorwerking projectbesluit	328
6.19.1	Het projectbesluit	328
6.19.2	Projectbesluit en omgevingsplan	329
6.19.3	Wijziging omgevingsplan	329
6.20	Ontheffing van instructieregels	329

7 Doorontwikkeling van het omgevingsplan 331

7.1	Inleiding	332
7.2	Vorbereiding	333
7.2.1	Vorbereidingsprocedure	334
7.2.2	Kennisgeving	334
7.2.3	Participatie	334
7.3	Relatie met omgevingswetsinstrumenten	335
7.4	Rol van de omgevingsvisie.....	336
7.5	Transitiefase tot 2030.....	338
7.5.1	Omgevingsplan van rechtswege	338
7.5.2	Wijzigen omgevingsplan.....	338
7.5.3	Transitie.....	338
7.5.4	Overwegingen	339
7.5.5	Plan van aanpak transitie	340
7.5.6	Lopende projecten	340
7.6	Gebiedsontwikkeling.....	340
7.6.1	Integraal.....	340
7.6.2	Burgerparticipatie	341
7.6.3	Ondernemersparticipatie	342
7.6.4	Netwerk zonder schotten	342
7.6.5	Meekoppelkansen.....	343
7.6.6	Milieugebruiksruimte.....	343
7.7	Gebiedsprocessen	343
7.7.1	Consolideren	344
7.7.2	Herstructureren.....	344
7.7.3	Transformeren	344

7.7.4	Vertaalslag	344
7.7.5	Omgevingskwaliteit.....	345
7.8.1	Visie op rolverdeling overheid en samenleving	347
7.8.2	Voorkeursrecht	349
7.8.3	Onteigening.....	351
7.9	Stijl van de gemeente.....	354
7.9.1	Actoren.....	356
7.9.2	Private regie.....	357
7.10	Handvatten omgevingsplan	357
7.10.1	Project 'Staalkaarten'	357
7.10.2	Staalkaarten	358
7.10.3	Bestanddelen staalkaarten.....	359
7.10.4	Ervaringen omgevingsplan en monitoring.....	360
7.10.5	Monitoring.....	361
7.11	Wijziging omgevingsplan	362
7.12	Inwerkingtreding omgevingsplan	364
7.13	Toepassingsregels.....	365
7.14	Toelichting omgevingsplan	365
7.15	Stappenplan doorontwikkeling omgevingsplan	366
7.15.1	Stap 1: uitgangspositie.....	367
7.15.2	Stap 2: ambities.....	368
7.15.3	Stap 3: gewenste rol van de gemeente.....	369
7.15.4	Stap 4: geldende kaders	370
7.15.5	Stap 5: keuzes die leiden tot integrale gebiedsbeschrijving	371
7.15.6	Stap 6: werkingsgebied regels	371
7.15.7	Stap 7: keuzemenu regels	372
7.15.8	Stap 8: opstellen regels omgevingsplan: regels, waarde en wer- kingsgebied	373
7.15.9	Extra stap: toepasbare regels	374
7.16	Structuur omgevingsplan	374
7.16.1	Opbouw omgevingsplan	375
7.16.2	Gebiedstype en wijktype	375
7.16.3	Kaartbeelden	375
7.16.4	Regels en informatie op de kaart in het Omgevingsloket	376
7.17	Inhoud	376
7.18	Rechtsbescherming	377
7.19	Doorzending omgevingsplan	377

8	Inhoud van het omgevingsplan	379
8.1	Inleiding	379
8.2	Functietoedeling.....	380
8.2.1	Ontwikkelingen	381
8.2.2	Kwaliteit.....	382
8.2.3	Ecosysteemdiensten.....	384
8.3	Omgevingsvergunningen voor een omgevingsplanactiviteit	384
8.4	Exploitatieregels en exploitatievoorschriften	384
8.5	Milieubelastende (bedrijfsmatige) activiteiten	385

8.6	Aanwijzen methode en bestuursorgaan monitoring	385
8.7	Lagenbenadering	386
8.7.1	Achtergrond lagenbenadering.....	387
8.7.2	Occupatie	388
8.7.3	Ondergrond.....	390
8.7.4	Netwerken.....	392
8.7.5	Tijd	394
8.8	Occupatie: gebiedstype.....	395
8.8.1	Ontwikkeling staalkaarten.....	395
8.8.2	Indeling gebiedstype	395
8.8.3	Centrum Stedelijk.....	395
8.8.4	Buiten Centrum.....	397
8.8.5	Groen-stedelijk	398
8.8.6	Centrum Dorps.....	398
8.8.7	Industrie en bedrijven	398
8.8.8	Kantoren	400
8.8.9	Publieksintensief.....	400
8.8.10	Landelijk Gebied Stedelijk uitloopgebied	400
8.8.11	LG Agrarisch	400
8.8.12	LG Verweving van functies	400
8.8.13	LG Hoofdfunctie natuur.....	401
8.8.14	Overige gebiedstypes.....	401
8.9	Occupatie: wijktype	402
8.9.1	Grote steden.....	403
8.9.2	Kleine steden	404
8.9.3	Dorpen	404
8.10	Aders	405
8.10.1	Rode aders.....	405
8.10.2	Groene aders	406
8.10.3	Blauwe aders.....	407
8.10.4	Kennisaders	408
8.10.5	Andere aders	408
8.11	Ondergrond	408
8.11.1	Goederen en diensten	408
8.11.2	Bodem en bodemkwaliteit.....	410
8.11.3	Bodemenergie	410
8.11.4	Buisleidingen	411
8.11.5	Tunnels	412
8.11.6	Kabels en leidingen.....	413
8.11.7	Riolering.....	413
8.11.8	Overig.....	413
8.12	Netwerken.....	413
8.12.1	Gezondheid	414
8.12.2	Mobiliteit	415
8.12.3	Klimaat- en ruimtelijke adaptatie	415
8.12.4	Energietransitie.....	419
8.12.5	Smart city.....	420

8.12.6	Hittestress	420
8.12.7	Luchtruim	421
8.13	Normering.....	422
8.13.1	Open normen	422
8.13.2	Gesloten normen.....	423
8.14	Regels.....	423
8.14.1	Verboden	423
8.14.2	Geboden	423
8.14.3	Gedoogplichten.....	424
8.14.4	Maatwerkregels	425
8.14.5	Instructieregels.....	425
8.14.6	Meldingseisen.....	425
8.14.7	Vergunningseisen	425
8.14.8	Programma's	425
8.14.9	Projecten	426
8.14.10	Initiatieven	426
8.14.11	Omgevingswaarden	426
8.14.12	Toepasbare regels.....	427
8.15	Gezondheidsaspecten in het omgevingsplan.....	427

9	Omgevingsplanactiviteit	431
9.1	Inleiding	431
9.2	Omgevingsplanactiviteit	432
9.2.1	Activiteiten onder het omgevingsplan	432
9.2.2	Locaties onder het omgevingsplan.....	432
9.2.3	Doorwerking OPA in omgevingsplan.....	433
9.3	Reikwijdte omgevingsplanactiviteit	434
9.3.1	Vergunningstelsel in omgevingsplan	435
9.3.2	Praktijk vergunningverlening	435
9.4	Omgevingsplanactiviteiten	436
9.4.1	Definitie omgevingsplanactiviteit.....	436
9.4.2	Reikwijdte afwijken.....	438
9.4.3	Toetsing.....	438
9.4.4	Beoordeling.....	439
9.4.5	M.e.r. voor omgevingsplanactiviteit.....	439
9.5	Omgevingsvergunning voor omgevingsplanactiviteit.....	439
9.5.1	Vergunning binnenplanse omgevingsplanactiviteit.....	441
9.5.2	Vergunning buitenplanse omgevingsplanactiviteit.....	441
9.5.3	Vergunning verlenen	442
9.5.4	Beslissing op aanvraag	442
9.5.5	Aanvullende regels	443
9.6	Adviesfunctie gemeenteraad OPA	443
9.6.1	Rol van de gemeenteraad.....	444
9.6.2	Afbakening rol	445
9.7	Bevoegd gezag OPA complexe bedrijven	446

10	Kostenverhaal en financiële bijdragen	447
10.1	Financiële bepalingen.....	448
10.2	Grondbeleid	450
10.3	Achtergrond kostenverhaal.....	453
10.3.1	Uitgangspunten kostenverhaal	453
10.3.2	Samenhang	454
10.3.3	Integrale en organische gebiedsontwikkeling	454
10.3.4	Kostenverhaal en financiële bijdrage.....	454
10.4	Reikwijdte kostenverhaal.....	456
10.4.1	Verplicht kostenverhaal	457
10.4.2	Publiekrechtelijke regeling.....	457
10.4.3	Twee systemen van kostenverhaal	457
10.4.4	Beschikking bestuursrechtelijke geldschuld (kostenverhaalbe- schikking).....	458
10.4.5	Regeling plankosten	458
10.4.6	Bevoegdheid kostenverhaal	459
10.4.7	Eindafrekening	459
10.5	Reikwijdte financiële bijdragen	460
10.5.1	Financiële bijdragen	460
10.5.2	Bijdragen kwaliteit fysieke leefomgeving	461
10.5.3	Privaatrechtelijke bijdrage aan ontwikkelingen van een gebied... 462	
10.5.4	Publiekrechtelijke bijdrage aan ontwikkelingen van een gebied .. 462	
10.5.5	Grondslagen publiekrechtelijke bijdrage.....	464
10.6	Kostenverhaal en financiële bijdragen in het omgevingsplan.....	465
10.6.1	Eisen kostenverhaal omgevingsplan.....	465
10.6.2	Kostenverhaalsgebied	465
10.6.3	Kostenverhaal met tijdvak	465
10.6.4	Kostenverhaal zonder tijdvak	466
10.6.5	Verschillende wijzen kostenverhaal	466
10.6.6	PPT-criteria voor te verhalen kosten	467
10.7	Kostenverhaal via omgevingsvergunning en projectbesluit	467
10.8	Uitvoering kostenverhaal.....	468
10.8.1	Kostensoortenlijst	468
10.8.2	Overeenkomst tot privaat kostenverhaal	468
10.8.3	Aangewezen activiteiten	469
10.8.4	Kostensoorten.....	470
10.8.5	Leges	472
10.8.6	Categorieën kostenverhaal.....	473
10.8.7	Begrenzing van het kostenverhaal	473
10.8.8	Functionele samenhang	473
10.8.9	Reikwijdte functionele samenhang.....	474
10.8.10	Concretisering	474
10.8.11	Financiële verantwoording	475
10.8.12	Beschikking.....	475
10.9	Categorieën ontwikkelingen	476
10.9.1	Wijziging van de inrichting van het landelijk gebied	476
10.9.2	Aanleg of wijziging van gebieden	476

10.9.3	Aanleg van infrastructuur	477
10.9.4	Aanleg van recreatievoorzieningen.....	477
10.9.5	Evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad	477
10.9.6	Stedelijke herstructurering	477
10.10	Kostenverevening.....	478
10.11	Eindafrekening	479
10.11.1	Eindafrekening bij kostenverhaal langs publiekrechtelijke weg ...	479
10.11.2	Clustering.....	479
10.11.3	Macroaftopping	480
10.11.4	Geen terugbetaling	480
10.12	Samenvatting.....	481

11 Juridische aspecten 485

11.1	Inleiding	485
11.2	Juridische reikwijdte van het omgevingsplan	487
11.2.1	Algemeen verbindend voorschrift.....	488
11.2.2	Verbrede reikwijdte van het omgevingsplan	489
11.2.3	Verordeningen in het omgevingsplan	490
11.2.4	Reikwijdte van regels.....	491
11.3	Rechtskarakter	494
11.3.1	Evenwichtige toedeling	494
11.3.2	Actualisering.....	495
11.3.3	Uitvoerbaarheid van het omgevingsplan	496
11.3.4	Open normen en beleidsregels	497
11.3.5	Geen uitvoerbaarheidstoets.....	497
11.3.6	Functies van locaties	499
11.3.7	Vergunning buitenplanse omgevingsplanactiviteit.....	500
11.3.8	Omgevingsplan van rechtswege	500
11.3.9	Zakelijke rechten	501
11.3.10	Ondersteunende instrumenten.....	502
11.3.11	Geboden	502
11.3.12	Gedoogplichten.....	503
11.3.13	Omgevingswaarden	505
11.3.14	Reactieve aanwijzing.....	506
11.4	Voorbescherming voor het omgevingsplan	506
11.4.1	Voorbescherming.....	507
11.4.2	Voorbereidingsbesluit	507
11.4.3	Wijziging omgevingsplan met voorbescherming	508
11.5	Onderzoek.....	508
11.5.1	Precisering en verschuiving van onderzoek.....	509
11.5.2	Mer-plicht en het omgevingsplan.....	511
11.6	Activiteiten	511
11.6.1	Activiteiten onder het omgevingsplan	511
11.6.2	Afwijken van het omgevingsplan	511
11.7	Afwijkactiviteiten	512
11.7.1	Afwijken omgevingsplan	512
11.7.2	Reikwijdte afwijkactiviteiten	513

11.7.3	Omgevingsvergunning.....	513
11.7.4	Vergunningplichten en de bruidsschat	514
11.7.5	Omgevingsplanactiviteit	515
11.7.6	Beoordelingsregels	517
11.8	Maatwerk.....	518
11.8.1	Maatwerkvoorschrift.....	518
11.8.2	Maatwerkregels	519
11.8.3	Waarborgen maatwerk	520
11.9	Voorkeursrecht	521
11.9.1	Grondslagen voor voorkeursrecht.....	522
11.9.2	Volgorde grondslagen	522
11.9.3	Vorbereiding, bekendmaking, mededeling en registratie voor- keursrechtbeschikking	523
11.10	Onteigening.....	524
11.10.1	Onteigeningsbelang	525
11.10.2	Bevoegd gezag voor onteigeningen	525
11.10.3	Onteigeningsprocedure	526
11.10.4	Procedure onteigeningsbeschikking.....	527
11.10.5	Rechtsgevolg onteigening.....	529
11.10.6	Scherpere scheiding tussen de onteigenings- en schadeloosstel- lingsprocedure	530
11.10.7	Eigendom gaat over door inschrijving in openbare registers	530
11.10.8	Onteigeningsakte.....	531
11.10.9	Onteigeningsbekrachtiging.....	532
11.10.10	Schadeloosstelling.....	534
11.11	Gebodsbepalingen	535
11.11.1	Grenzen aan de gebodsbepalingen.....	537
11.11.2	Legaliteitsbeginsel.....	540
11.11.3	Proportionaliteit.....	541
11.11.4	Praktijk instrument gebodsbepaling.....	542
11.11.5	Uitvoeringsfasering en realisatieplicht	542
11.11.6	Nadeelcompensatie	542
11.12	Gedoogplichten.....	543
11.12.1	Definities	544
11.12.2	Rechtsbescherming	544
11.12.3	Beschikking.....	545
11.12.4	Gebruiksvergoeding	546
11.13	Kostenverhaal.....	546
11.13.1	Kostenverhaal bij bouwactiviteiten	547
11.13.2	Bijdrage voor ontwikkeling van een gebied	548
11.14	Schade en nadeelcompensatie	549
11.14.1	Directe schade	550
11.14.2	Indirecte schade.....	550
11.14.3	Nadeelcompensatie	553
11.14.4	Schadeveroorzakende besluiten	553
11.15	Rechtsbescherming	555
11.15.1	Beroepsmogelijkheid.....	556

11.15.2	Activiteiten	556
11.16	Overgangsrecht voor het omgevingsplan.....	557
11.16.1	Overgangsrecht op maat.....	558
11.16.2	Rechtszekerheid overgangsrecht	560
11.16.3	Overgangsrecht vergunningen onder het omgevingsplan.....	560
11.16.4	Bruidsschat	561
11.16.5	Tijdelijk en nieuw deel.....	562
11.16.6	Besluitvorming nieuwe ontwikkelingen	563
11.16.7	Het omgevingsplan na de inwerkingtreding van de Omgevings- wet.....	563
11.16.8	Postzegel-omgevingsplan.....	564
11.17	Toezicht en handhaving.....	565
11.17.1	Toezicht.....	565
11.17.2	Strafrechtelijke handhaving.....	567
11.17.3	Bestuursrechtelijke handhaving	567
11.17.4	Twee nieuwe handhavinginstrumenten.....	567
11.18	Publicatie omgevingsdocumenten	568
11.18.1	Landelijke Voorziening Bekend maken en Beschikbaar stellen	568
11.18.2	Regels in het DSO/Omgevingsloket.....	568
11.18.3	Digitale eisen opstellen omgevingsdocumenten	569
11.19	Toepasbare regels.....	569
11.19.1	Bronnen voor toepasbare regels.....	569
11.19.2	Beschikbare toepasbare regels.....	570
11.19.3	Toepasbare regels en vragenbomen maken	571
11.19.4	Kwaliteitscontrole: toepasbare regels testen	572
11.20	Effect op de rechtspraak.....	572

12   Digitaal Stelsel Omgevingswet   575

12.1	Inleiding	575
12.2	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur	576
12.3	Nederlandse niet-overheidsdata	577
12.4	Ontwikkeling DSO.....	578
12.4.1	Werking DSO.....	578
12.4.2	Digitale opzet	579
12.4.3	Werkprocessen	580
12.4.4	Automatische besluitneming	580
12.5	Omgevingsloket	581
12.5.1	Toepasbare regels.....	581
12.5.2	Vragenbomen in het DSO.....	582
12.5.3	Vragenbomen implementatie bruidsschat.....	582
12.6	Stand van zaken DSO.....	582

Slot   583

Literatuurlijst   587

Trefwoordenregister   595

Afkorting

ABRvS	Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State
Afl	aflevering
AIM	Activiteiten Internet Module
AMvB	algemene maatregel van bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
avv	algemeen verbindend voorschrift
Awb	Algemene wet bestuursrecht
B&W	college van burgemeester en wethouders
Bal	Besluit activiteiten leefomgeving
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
Barro	Besluit bouwwerken leefomgeving
Bkl	Besluit kwaliteit leefomgeving
Bml	Besluit militaire luchthavens
BMD	BMD Advies Rijndelta B.V.
BP	Belemmeringenwet privaatrecht
BR	bouwrecht
BVO	bruto-vloeroppervlakte
BZK	ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Chw	Crisis- en herstelwet
CVL	Commissie Vogelaanvaringen Luchtvaartuigen
DEF	ministerie van Defensie
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EP	Eerste Protocol bij het EVRM
ESD	ecosysteemdiensten
EU	Europese Unie
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
EV	Externe Veiligheid
EZ	ministerie van Economische Zaken (tot eind 2017)
EZK	ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ffw	Flora- en faunawet (oud)
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten
hbo	Hoger Beroeps Onderwijs

HOV	hoogwaardig openbaar vervoer
IAK	Integraal afwegingskader wet- en regelgeving
ICT	informatie- en telecommunicatietechniek
IenM	ministerie van Infrastructuur en Milieu (tot eind 2017)
IenW	ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
INSPIRE	infrastructuur voor ruimtelijke informatie in de EU
IPO	Interprovinciaal Overleg
jrg	jaargang
Ke	kosteneenheid
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KLIC	Kabel en Leidingen Informatie Centrum
L _{den}	geluidbelasting overdag, avond en nacht
LG	landelijk gebied (gebiedstypologie)
LIB	Luchthavenindelingsbesluit
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LV	Landelijke voorziening (DSO)
LVBB	Landelijke Voorziening Bekendmaken en Beschikbaarstellen
LVNL	Luchtverkeersleiding Nederland
mba	milieubelastende activiteit
m.e.r.	milieueffectrapportage (procedure)
MenR	Milieu en Recht (Tijdschrift voor Milieurecht)
MER	milieueffectrapport (document)
MRT	Militair Rechtelijk Tijdschrift
MvT	memorie van toelichting (bij een wetsvoorstel)
NAS	Nationale klimaatadaptatie strategie
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie
Nbw (1998)	Natuurbeschermingswet1998 (oud)
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NORA	NORA
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit
NvT	nota van toelichting (bij een voorstel tot AMvB)
Ob	Omgevingsbesluit
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OBM	Omgevingsvergunning beperkte milieutoets
OLO	Omgevingsloket online
OPA	omgevingsplanactiviteit
Ow	Omgevingswet
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
PPT	profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid
PS	Provinciale Staten

RCE	RCE
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
RIVM	Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu
Rli	Raad voor de leefomgeving en infrastructuur
ROD	Register Omgevingsdocumenten
ROm	Magazine voor ruimtelijke ontwikkeling, infrastructuur en milieu
RWS	Rijkswaterstaat
STAM	Standaard aanvragen en meldingenc
STOP-TPOD	Standaard officiële publicaties en het Toepassingsprofiel omgevingsdocument
STTR	Standaard toepasbare regels
SVIR	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte
TBR	Tijdschrift voor Bouwrecht
TNO	Instituut voor Toegepast Natuurkundig Onderzoek
TO	Tijdschrift voor Omgevingsrecht
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
uov	uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VROM	ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (tot 2010)
VRO	ministerie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (vanaf 10 januari 2022)
VTH	vergunningverlening, toezicht en handhaving
vvgb	verklaring van geen bedenkingen
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WED	Wet op de economische delicten
Wep	Wet elektronische publicaties
Wgw	Wet gemeentelijke watertaken
WIBON	Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken
Wm	Wet milieubeheer
Wnb	Wet natuurbescherming
wo	wetenschappelijk onderwijs
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening (tot 1 juli 2008)
Wro	Wet ruimtelijke ordening
Wtw	Waterwet
WUR	Wageningen University & Research

Introductie

De Omgevingswet is één van de grootste wetswijzigingsoperaties in de geschiedenis van de Nederlandse wet- en regelgeving en maakt een einde aan tegenstrijdige, onduidelijke en overbodige regels op het gebied van de fysieke leefomgeving.¹ Aanleiding voor de Omgevingswet is dat het voormalige omgevingsrecht verbrokkeld en verdeeld was over tientallen wetten. Tot nu toe bestaan aparte (sectorale) wetten voor onder andere, bodem, bouwen, geluid, infrastructuur, mijnbouw, milieu, monumentenzorg, natuur, ruimtelijke ordening en waterbeheer. Deze verbrokkeling leidt tot afstemmings- en coördinatieproblemen en verminderde kenbaarheid en bruikbaarheid voor alle gebruikers.² Dus werd het tijd voor een stelselherziening: de Omgevingswet.

De stelselherziening van het omgevingsrecht is bedoeld als meer dan een verbetering en vereenvoudiging van bestaande regels. De regering beoogt nadrukkelijk een paradigmawisseling, waarbij ontwikkelingen en opgaven in de fysieke leefomgeving zelf centraal staan. Hiermee is het gemakkelijker om te denken vanuit de gebruiker of de initiatiefnemer in de fysieke leefomgeving.

Dit vraagt om een integrale aanpak, omdat een initiatief vaak een belangenafweging vergt over meerdere sectoren en meerdere belangen. Regulering van kwaliteiten vanuit een sectorale invalshoek voldoet dan niet meer. Van een paradigmawisseling is pas daadwerkelijk sprake als deze ook tot uiting komt in de dagelijkse praktijk en in de bestuurscultuur. Het gaat erom dat burgers, bedrijven en overheden in onderlinge samenspraak tot een goede afweging van alle belangen bij het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving komen.

Dit vraagt erom dat partijen meer oog krijgen voor de samenhang van relevante aspecten van de fysieke leefomgeving.³ Deze benadering sluit aan bij de veranderende rol van de overheid, waarin de overheid steeds minder centraal bepalend is. Hierbij past een bestuurscultuur die meer gericht is op samenwerking met alle spelers in het veld.

Zo is een beweging ontstaan van 'projecteren van centraal beleid op projecten' naar 'het voorop stellen van ontwikkelingen'. Het wettelijk instrumentarium van de Omgevingswet moet deze gewenste uitvoeringspraktijk faciliteren.⁴ Daarom zijn onder de Omgevingswet de ontwikkelingen en opgaven in de fysieke leefomgeving meer dan voorheen centraal gesteld.

Bij de ontwikkeling van de Omgevingswet is ook nadrukkelijk bekeken welke bevoegdheden bij welke overheden belegd moeten zijn. Doel hiervan is de overheidslaag die het beste bepaalde problemen op kan lossen, ook de bevoegdheden heeft dat te doen.

1 Brief minister IenM aan Tweede Kamer, Voortgang Omgevingswet, d.d. 6 oktober 2017, <https://www.rijks-overheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/10/06/herplanning-stelselherziening-omgevingsrecht-en-reactie-op-bit-advies>.

2 MvT Wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet, *Kamerstukken II* 2017-2018, 34 986, nr. 3, d.d. 29 juni 2018.

3 MvT Omgevingswet, *Kamerstukken II* 2013-2014, 33 962, nr. 3, p. 18-19.

4 MvT Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet, *Kamerstukken II* 2018-2019, 35 133, nr. 3, p. 187.

In de memorie van toelichting (MvT) bij de Omgevingswet is aangegeven dat de beoogde stelselwijziging van het omgevingsrecht moet leiden tot:⁵

- het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
- het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
- het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Het begrip fysieke leefomgeving staat centraal in de Omgevingswet. Dit dient zo breed mogelijk te worden uitgelegd om echte integratie van beleid en uitvoering te realiseren. De Omgevingswet is daarmee een goed middel om met een frisse blik te discussiëren over het beleid van de gemeente. Hierin ligt een belangrijke rol voor de gemeenteraad, zowel om gemeentelijk beleid te maken, maar ook om af te stemmen met het college van B&W over het delegeren van bevoegdheden omtrent het omgevingsbeleid.

Juist door te spreken over de ‘fysieke leefomgeving’ en niet meer alleen over de ruimtelijke ordening, is dit de uitgelezen kans om beleidsvelden te integreren. Dan kan het nodig blijken om het beleid op te schudden, omdat doelen van verschillende beleidsvelden kunnen schuren: groenbeleid versus parkeerbeleid, cultuurhistorisch beleid versus economisch beleid, sociaal-maatschappelijk beleid versus ruimtelijk beleid.

Maar het is ook de tijd om naar nieuwe opgaven en thema's te kijken. Duurzaamheid, gezondheid, klimaatadaptatie zijn drie onderwerpen die steeds hoger op de gemeentelijke agenda komen te staan en waaraan nog niet altijd aandacht is besteed in visies of in (oude bestemmings-)plannen. Of klimaatmaatregelen in een omgevingsplan kunnen worden getroffen komt in feite neer op de vraag wat nu wel en niet onder de fysieke leefomgeving kan worden gerekend.

Een frisse blik kan ook helpen door meer gebiedsgericht te kijken naar een gemeente. De Omgevingswet stimuleert gebiedsgericht werken en stimuleert om verschillen te maken tussen gebieden. Dat kan tot nieuwe inzichten leiden door juist verschillende gebieden voor verschillende doelgroepen aantrekkelijk te maken. In deze ontwikkeling is meer ruimte voor het ontplooiën van maatschappelijke initiatieven en meer ruimte voor lokale afwegingen voor het lokaal bestuur.

Dé Omgevingswet

De Omgevingswet heeft onder meer als doel een gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit in stand houden en bereiken. De Omgevingswet is gericht op een balans tussen het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving.

5 MvT Wetsvoorstel Omgevingswet; *Kamerstukken II* 2013-2014, 33 962, nr. 3.

In de kern is dat niet anders dan voorheen, waar in het ruimtelijk domein op grond van het criterium ‘goede ruimtelijke ordening’ en het in de jurisprudentie ontwikkelde criterium ‘aanvaardbaar woon- en leefklimaat’ ook al een dergelijke balans werd gezocht.

Wat echter verschilt is dat de sectoren verdwijnen waarin het oude omgevingsrecht was opgedeeld. Onderwerpen op het gebied van ruimtelijke ordening, bouwen, wonen en milieu waren in de praktijk al nauw met elkaar vervlochten, maar waren gereguleerd met verschillende stelsels met historisch gegroeide grenzen. Bijvoorbeeld het criterium ‘ruimtelijk relevant’ kon in de weg staan aan het opnemen van klimaatregels in het oude bestemmingsplan. De verkokerde regelgeving stond soms in de weg van de samenhang die in de praktijk werd ervaren en tevergeefs werd gezocht.

De Omgevingswet faciliteert en stimuleert de beweging dat overheden in samenhang en gezamenlijkheid denken over opgaven in de fysieke leefomgeving. En dat is juist wat nodig is om de grote maatschappelijke transitie en opgaven vorm te kunnen geven.⁶

Van een sectorale naar een integrale aanpak

Bij de start van de stelselherziening speelden vooral de vier verbeterdoelen een rol. Sinds de implementatie van de wet loopt, is de vraag opgekomen wat de wet kan betekenen bij de grote maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, klimaatadaptatie en energietransitie. Zo wordt op talloze manieren – pilots, staalkaarten, werkplaatsen – beproefd hoe het nieuwe instrumentarium het beste werkt in de praktijk om de beleidsdoelen te behalen. Daarbij komen natuurlijk vragen en knelpunten naar boven. Maar het leidt ook tot enthousiasme, innovatieve ideeën en nieuwe vormen van samenwerking.

Bij deze gezamenlijke zoektocht zijn drie kernelementen van de Omgevingswet steeds pregnanter naar voren gekomen: integrale aanpak, participatie en bestuurlijke samenwerking. Anders gezegd: een sectorale aanpak, zonder betrokkenheid van de omgeving en met een versnipperde inzet van de overheid, is niet meer van deze tijd. De Omgevingswet wijst nadrukkelijk de andere kant op.

Bron: Interview A. Nijenhuis, d.d. 29 april 2022, Omgevingsweb.⁷

Met de voormalige wetgeving liepen gemeenten, inwoners en bedrijven tegen regels aan die ingewikkeld waren, onvoldoende rekening hielden met de kenmerken van een gebied of zelfs strijdig waren met elkaar. Ze lopen aan tegen tijdrovende procedures, lange doorlooptijden, hoge kosten en onvoorspelbaarheid van bestuurlijke en juridische procedures.⁸ De focus lag lange tijd op het beschermen van de fysieke leefomgeving en niet op het benutten ervan. De Crisis- en herstelwet heeft al voor meer ruimte gezorgd en is eigenlijk

6 Ontleend aan beantwoording EK Kamervragen 26 januari 2022 n.a.v. de invoering van de Omgevingswet, d.d. 2 februari 2022, p.68.

7 Zie A. Nijenhuis, 'Arjan Nijenhuis: "De Omgevingswet in hard nodig"', *Omgevingsweb*, 29 april 2022, <https://www.omgevingsweb.nl/nieuws/arjan-nijenhuis-de-omgevingswet-is-hard-nodig>

8 Bij het ministerie van IenM is destijds een lezenswaardige brochure verschenen (update 2013) met de naam *Waarom een Omgevingswet, schets van omgevingsrechtelijke problemen*, <https://www.omgevingswetportaal.nl/documenten/brochures/2013/03/waarom-een-omgevingswet/waarom-een-omgevingswet>.

een voorloper van de Omgevingswet, samen met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.⁹

Het wetsvoorstel voor de Omgevingswet is al in 2016 aangenomen door de Eerste Kamer.¹⁰ Het bestaande omgevingsrecht was in de loop der jaren te complex en te versnipperd geraakt. Velen popelen dan ook al lange tijd om met de Omgevingswet aan de slag te gaan en het instrument van het omgevingsplan te gaan benutten. Duidelijk is dat het omgevingsplan meer kansen en mogelijkheden biedt. Tegelijkertijd zal sprake zijn van nieuwe vragen die door de bestuursorganen en door de rechter beantwoord moeten worden. De uitdaging daarbij is enerzijds de kansen van het nieuwe stelsel te benutten en anderzijds de rechten en belangen van burgers en bedrijven voldoende tot gelding te laten komen.¹¹

Inmiddels zijn de laatste onderdelen van het wetgevingstraject gepubliceerd, waaronder de geconsolideerde wettekst van de Omgevingswet met de wijzigingen door de Invoeringswet Omgevingswet,¹² de geactualiseerde vier bijbehorende algemene maatregelen van bestuur (AMvB) zoals gewijzigd door het Invoeringsbesluit Omgevingswet,¹³ een Verzamel AMvB-2022¹⁴ en de Omgevingsregeling,¹⁵ zodat de Omgevingswet in 2023 in haar geheel in werking kan treden.¹⁶

Uitstel 2023

Op 24 februari 2022 is door de nieuwe minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) het Koninklijk Besluit¹⁷ voorgehangen waarin de inwerkingtreding van de Omgevingswet vooralsnog op 1 januari 2023 zal plaatsvinden.¹⁸ De Eerste Kamer stelde op 21 juni 2022 echter in meerderheid dat de Omgevingswet nog niet klaar is voor de praktijk vanwege de digitalisering. Naar verwachting zal de Eerste Kamer pas in oktober of november een besluit over de inwerkingtreding van de Omgevingswet nemen.¹⁹

9 Ontleend aan VNG-publicatie *Nut, noodzaak en impact van de Omgevingswet*, <https://vng.nl/files/vng/publicaties/2017/20170828-nut-noodzaak-en-impact.pdf>.

10 Op <https://www.overheid.nl> zijn alle Kamerstukken te raadplegen via dossiernummer 33 962, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33-962-3.html>.

11 N.S.J. Koeman, 'Het omgevingsplan in de nieuwe Omgevingswet', *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, juli 2016, nr. 4. Op 17 juni 2014 is het wetsvoorstel voor de Omgevingswet bij de Tweede Kamer ingediend, waar het op 1 juli 2015 met een ruime meerderheid is aangenomen. Op 22 maart 2016 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel aangenomen; *Stb.* 2016, 156.

12 Invoeringswet Omgevingswet, *Kamerstukken II* 2017-2018, 34 986, d.d. 29 juni 2018, aangenomen door de Tweede Kamer op 7 maart 2019.

13 Invoeringsbesluit Omgevingswet, *Stb.* 2020, 400, d.d. 28 oktober 2020.

14 De Verzamel-AMvB Omgevingswet 2022 d.d. 15 oktober 2021, bevat technische wijzigingen in de vier AMvB's van de Omgevingswet: het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Omgevingsbesluit. Daarnaast worden met deze Verzamel-AMvB kleine onvolkomenheden in de bruidsschat gecorrigeerd. De bruidsschat zorgt ervoor dat rijksregels over activiteiten in de leefomgeving naar omgevingsplannen van gemeenten of verordeningen van waterschappen worden verplaatst. Op het moment van afsluiten van deze publicatie was de Verzamel-AMvB nog niet vastgesteld.

15 Omgevingsregeling; *Stcrt.* 2019 56288.

16 H.A.J. Gierveld, 'De stand van zaken van de stelselherziening: een nieuw regeerakkoord', *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, 2017, nr. 4. Zie ook brief min IenW inzake Voortgang stelselherziening omgevingsrecht, d.d. 21 december 2018.

17 Voorhang KB Inwerkingtreding Omgevingswet 24 februari 2022.

18 Bij het afsluiten van de informatie voor dit boek was het KB nog niet bekend.

19 Zie <https://www.gemeente.nu/ruimte-milieu/omgevingswet/omgevingswet-eerste-kamer-blijft-dwarsliggen>, d.d. 21 juni 2022.

Let op: de ingangsdatum van 1 januari 2023 is daarmee nog niet van de baan.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is een belangrijk startmoment. Vanaf dat moment wordt de wet in de praktijk toegepast. Ook daarna is er nog veel werk aan de winkel. Het nieuwe stelsel voor het omgevingsrecht en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) worden ook na inwerkingtreding verder ontwikkeld en gemonitord om de doelen van de wet te halen en de beoogde veranderingen door te voeren.

De Omgevingswet is in de plaats gekomen van de Belemmeringenwet Privaatrecht, de Crisis- en herstelwet, de Interimwet stad-en-milieubenadering, de Onteigeningswet, de Ontgrondingenwet, de Planwet verkeer en vervoer, de Spoedwet wegverbreding, de Tracéwet, de Waterstaatswet 1900, de Waterwet, de Wegenwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet ammoniak en veehouderij, de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Wet bodembescherming, de Wet geluidhinder, de Wet geurhinder en veehouderij, de Wet herverdeling wegenbeheer, de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, de Wet inrichting landelijk gebied, de Wet inzake de luchtverontreiniging, de Wet natuurbescherming, de Wet milieubeheer, de Wet ruimtelijke ordening, de Wet voorkeursrecht gemeenten en de Wrakkenwet. Verder komen delen van de Erfgoedwet en de Woningwet in de Omgevingswet, evenals bepalingen uit wetgeving voor energie, mijnbouw, luchtvaart en spoorwegen die een rol spelen bij besluiten over ontwikkeling van de fysieke leefomgeving.

Bij algemene maatregel van bestuur...

In de Omgevingswet wordt ongeveer 190 keer verwezen naar de bepalingen in de diverse algemene maatregelen van bestuur (AMvB). Voor de Omgevingswet zijn dat:

- het Omgevingsbesluit (Ob);
- het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal);
- het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl);
- het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

In deze uitgave is de inhoud van de artikelen uit die AMvB's waarnaar wordt verwezen zoveel mogelijk uitgeschreven en het betreffende artikel in de voetnoten aangegeven, zodat de lezer zo weinig mogelijk hoeft te bladeren in de diverse (behoorlijk dikke) besluiten.²⁰

Eén wet, die alle wetten op het gebied van de leefomgeving vereenvoudigt en bundelt, vier AMvB's en één Omgevingsregeling.²¹ De Omgevingswet wil dat het 'initiatief' meer centraal komt te staan. Daar hoort bij dat meer geredeneerd wordt vanuit de doelen die een gemeente zichzelf stelt in haar omgevingsvisie dan vanuit de (bestaande) regels. Met name bij de transformatie van gebieden blijkt dat de Omgevingswet meer mogelijk maakt. Regels kunnen flexibeler worden gemaakt; de uitvoerbaarheid hoeft minder rigide te worden aangetoond.

²⁰ Voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet verschijnt nog een overzicht met alle verwijzingen.

²¹ C.D. Palm-van Heest en M. van der Vliet, 'De stand van de stelselherziening: de regelgeving weer een stap verder', *Tijdschrift voor Omgevingsrecht*, juni 2017, nr. 3.